

Utredningar om svåra arbetsmiljöproblem som ex kränkande särbehandling och/eller trakasserier/sexuella trakasserier genomförs enligt en metod som utredarna Richard Mårtensson och advokat Cecilia Malm har utvecklat särskilt för att utreda kränkande särbehandling inom arbetslivet¹. Metodiken går under benämningen RUM (Rättssäker utredningsmetodik i arbetslivet) och är anpassad för att motsvara de svenska rättsliga utredningskraven.

Utredningen vilar på följande principer:

- Opartisk process genomförd av neutrala, oberoende utredare.
- Strikt konfidentialitet (förutsatt att det inte föreligger laglig tvingande skyldighet för utredarna att delge extern part information) men rapporten kan komma att utgöra en offentlig handling i det allmänna och det är upp till beställaren (arbetsgivaren) hur den vill kommunicera/använda rapporten.
- Transparens inåt för parterna i ärendet. Det medför att alla parter har rätt att ta del av all information innan utredningen slutförs (så kallad delgivning).
- Rätt till kontradiktion, dvs. rätten att besvara alla påståenden som riktas mot en.
- Anonyma uppgifter accepteras inte, vilket innebär att alla involverade personer behöver stå för det de hävdar.
- Samtliga intervjuer dokumenteras i referat, vilket intervjupersonen ska kontrollera och signera efter intervjun.
- En strikt rekvisitmodell där händelserna prövas mot arbetsmiljöföreskriftens kriterier för vad som anses utgöra kränkande särbehandling. Först vid en heltäckande bedömning av samtliga rekvisit kan det utredas huruvida handlingen är att betrakta som kränkande särbehandling eller inte. Därtill måste också bevisningen för den anmälda händelsen som sådan nå upp till beviskravet "styrkt" vilket är ett relativt högt ställt beviskrav. För ärenden som rör misstänkta trakasserier prövas frågan utifrån rekvisiten i diskrimineringslagens bestämmelser.
- En orsaksanalys (utifrån arbetsgivarens skyldighet att utreda de bakomliggande orsakerna till tillbud/ohälsa utifrån 9 § AFS 2001:1) av vad som kan antas ligga till grund för situationen som föranlett anmälan om kränkande särbehandling och/eller trakasserier. I denna del analyseras de bakomliggande orsakerna till varför problematiken har kunnat uppstå. Dessa orsaker anses i denna utredning utredda när det vid en helhetsbedömning av samtliga omständigheter framstår som mer antagligt att de presenterade orsakerna föreligger, än att så inte är fallet.

¹ Mårtensson & Malm, Studentlitteratur (2019)

I stora drag genomförs en utredning enligt följande process:

1. Uppdragsdialog med beställare
2. Intervju med anmälaren/anmälarna
3. Intervju med den utpekade/de utpekade
4. Intervjuer med eventuella vittnen
5. Inhämtande av övriga fakta utifrån dokumentation etc.
6. Eventuella repliker enligt kontradiktionsprincipen
7. Slutdelgivning av materialet
8. Bedömning och författande av rapport
9. Återkoppling till beställaren/uppdragsgivaren
10. Sakgranskning från beställaren/uppdragsgivaren
11. Upprättande av slutrapport
12. Återkoppling till inblandade

Bok i ämnet

Arbetsmetoden finns beskriven i boken "Kränkande särbehandling – rättssäker utredningsmetodik i arbetslivet" av Richard Mårtensson och Cecilia Malm, utgiven av Studentlitteratur Aktiebolag 2019.

Boken är sakgranskad av Tommy Ileskog och Thomas Jordan, vilka även skrivit förord i boken.

Metodiken följer strikt vad som framgår i boken ovan. Rekvisiten för kränkande särbehandling återfinns i boken liksom beviskraven för att styrka händelseförloppet.

När andra utredningsfrågor utreds som sexuella trakasserier, trakasserier eller diskriminering byts rekvisiten ut mot vad som gäller för utredningsfrågan.

Metodiken finns även publicerad, tillsammans med metodikerna Faktaundersökning och KAKS, i Myndigheten för arbetsmiljökunskaps riktlinje för hur sociala hälsorisker som ex kränkande särbehandling eller mobbning bör hanteras.

Utredning av andra överträdelser eller missförhållanden

Även andra typer av misstänkta överträdelser eller missförhållanden utreds på samma sätt som framgår av metodiken utifrån de rekvisit som gäller för utredningsfrågan.